

Emlékezés Sohár Pál Professzor Úrra

NÁRAY-SZABÓ Gábor*

ELTE TTK Kémiai Intézet, Szerves Kémiai Tanszék

Sohár Pál 1955-ben került a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karára. Aktívan részt vett az egyetemi életben, az 1956-os forradalom alatt egyike volt annak a három hallgatónak, akik az egyetemi diákság közösen fogalmazott proklamációját sokszorosították, a lapokat szétszóratták a felvonulók között. Szerencséjére ez nem jutott az egyetemi pártvezetés tudomására, bár gyanakodtak rá. Valószínűleg ezért talált munkát a diploma megszerzése után csak a Kelenföldi Tejipari Vállalatnál. Innen került Varsányi György ajánlására a Gyógyszerkutató Intézetbe, ahol a spektroszkópiai laboratórium vezetője lett. Holly Sándorral közösen megírta az infravörös, egyedüli szerzőként pedig az NMR-spektroszkópia magyar nyelvű, azóta is használt kézikönyvét.

1979-ben ismerkedtem meg vele, a tekintélyes, idősebb kollégával, amikor a szomszédos CHINOIN kutatási igazgatóságán dolgoztam, kérve a tudományos együttműködés lehetőségét. Pali 1980-ban lett az EGIS Gyógyszergyár szerkezetkutatási önálló osztályának vezetője, 1990-ben pedig az ELTE TTK Vegyész Szakán egyetemi tanár, egy évvel korábban, mint jómagam. 1992-ben választották meg az Általános és Szervetlen Kémiai Tanszék vezetőjének, ahol továbbfejlesztette és intenzíven művelte szerves molekulák szerkezetének kutatását. Egy pályázaton elnyert, az akkor kiemelkedő teljesítményűnek számító, 500 MHz-es NMR spektrométer üzembe helyezésével és működtetésével megteremtette a magas színvonalú mágneses magrezonancia-spektroszkópiát az egyetemen. A Kémiai Intézetben már működő röntgendiffrakciós berendezés mellett ez a műszer tette lehetővé a modern fehérjeszerkezet-kutatást Magyarországon. Megszervezte az MTA-ELTE Szerves Kémiai Spektroszkópiai Kutató Csoportját, ahol Csámpai Antallal együttműködve ferrocén-vegyületek előállításával és szerkezetvizsgálatával foglalkozott.

1990-ben lett hívásomra a Magyar Kémikusok Egyesülete alelnöke, amely tisztségét 1999-ig töltötte be, egy évtizeden át dolgozott a közösségért. 2002-ben az Eötvös József-ösztöndíj Közalapítvány kuratóriumának elnöke, 2004 és 2023 között pedig a Magyar Kémiai Folyóirat főszerkesztője volt. Ezt a feladatot különleges küldetésének tartotta, amelynek legfőbb célja a magyar kémiai szaknyelv ápolása volt. 1968-ban lett kandidátus, 1973-ban akadémiai doktor, 1980-ban pedig az MTA anyag- és molekulaszervezeti munkabizottságának elnöke. Ebben a minőségében számos tudományos találkozót szervezett, így segítve a tudományos párbeszédet Magyarországon. 1980-1995 között a Tudományos Minősítő Bizottság, később a Doktori Tanács és a Magyar Ösztöndíj Bizottság tagjaként is tevékenykedett, 2001-ben lett az MTA levelező, 2007-ben pedig rendes tagja. 1994-ben Bernáth Gáborral és Kálmán Alajossal megosztva Széchenyi díjat kapott a szerves és gyógyszer-kémia, a spektroszkópia és röntgenkristallográfia területén példás együttműködéssel végzett, nemzetközileg is elismert tevékenységeért. 2016-ban a Magyar Érdemrend Középkeresztjével tüntették ki. Szívbeli jóbarátja, a bonni Wamhoff professzor bátorítására és jelentős támogatását élvezve részt vett az újjáalakuló magyarországi Rotary klub megalapításában, ahol számos előadást tartott 56-os élményeiről.

Rajongásig tisztelte Wagner zenéjét, egy-egy operáját számtalanszor meghallgatta, művészetéről a Rotaryban és másutt sok-sok előadást tartott. Hosszú életének szinte utolsó napjáig aktív maradt, egy héttel halála előtt még részt vett az MTA Kémiai Tudományok Osztálya levelező tagjelöltjeinek választásán. Markáns egyénisége, szókimondása és elkötelezettsége hiányozni fog a magyar kémiából, tisztelői köréből.

Kedves Pali Bátyám, nyugodj békében!

* Email: naraysza@chem.elte.hu